

визначальний вплив на формування механізму лізингу, а також на його інституційний розвиток.

Однією з причин повільного запровадження лізингу в нашій державі певний час була і залишається відсутність правових норм, покликаних регулювати ці суспільні відносини. А отже, ми вважаємо, що необхідний пошук напрямів удосконалення державного регулювання фінансового лізингу в Україні. Цей процес повинен починатися із удосконалення законодавчо-нормативної бази регулювання лізингу, а саме — усуненням існуючих законодавчих колізій та прогалин [1].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Амелін С. К. Напрями вдосконалення державного регулювання лізингу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.in.ua/pdf>
2. Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436 IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
3. Про фінансовий лізинг: Закон України (в редакції від 11. 12. 2003 р. № 1381-IV (1381-15)) від 16. 12. 1997 р. № 723/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
4. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon2.rada.gov.ua
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua

Роціна Г.О.

магістрант юридичного факультету

Запорізького національного університету

Науковий керівник: *к.ю.н., доцент, доцент кафедри*

Кримінального права та правосуддя ЗНУ

Узунова О.В.

ПРАВОВА СУТНІСТЬ ТАЄМНИЦІ ТА СПРОБА КЛАСИФІКАЦІЇ ЇЇ ОКРЕМИХ ВИДІВ

Наукове дослідження права на доступ до інформації здійснюється багатьма вітчизняними та закордонними вченими. Зокрема, слід відзначити наукову школу В. Ліпкана: В. Баскаков, М. Дімчогло, В. Залізняк, Г. Лінник, А. Логінов, Ю. Максименко, П. Матвієнко, О. Стоєцький, А. Тунік, К. Череповський, О. Чуприна та ін. Також можна назвати дослідників, які вивчають окремі питання досліджуваної теми: О. Кохановська, Р. Калюжний, О. Нестеренко, В. Цимбалюк, С. Ясечко та ін. Незважаючи на певну кількість досліджень правової сутності інформації з обмеженим доступом залишаються дискусійними питання, пов'язані з класифікацією таємниць, що й визначає актуальність проблеми. Опираючись на аналіз числених наукових розвідок і виходячи з розуміння загальної проблеми, поставлено завдання цієї публікації – запропонувати авторське розуміння правової

сутності таємної інформації і сформулювати оновлену модель класифікації таємниць. Проблеми таємниці як самостійного єдиного міжгалузевого правового інституту розглядаються науковцями як неоднозначні та дискусійні. До цього часу у різних джерелах зазначається різна кількість таємниць (від 12 до 23). До існуючих переліків можна додати ще деякі інші, а загальний список формувати і перманентно пролонговувати за власним баченням. У теорії та практиці юридичної науки таємниця розуміється як видове поняття по відношенню до конфіденційної інформації. Існує правовий режим інформації обмеженого доступу, що включає в себе правові режими «конфіденційність інформації» та «таємниця», що відрізняються один від одного за ступенем жорсткості правового режиму. Один з варіантів класифікації видів правових режимів інформації обмеженого доступу в залежності від ступеня тяжкості наслідків для держави, суспільства і особистості в разі порушення правового режиму: 1) державна таємниця; 2) службова таємниця; 3) банківська таємниця; 4) комерційна таємниця; 5) професійні таємниці; 6) персональні дані; 7) інші види правових режимів інформації обмеженого доступу [1]. З одного боку, розголошена інформація, як правило, втрачає своє значення для особи, яка зацікавлена в її приховуванні. З іншого боку, для тих, хто прагне використовувати таку інформацію, вона являє дійсну або потенційну цінність; більш того, вона може мати і об'єктивну соціальну цінність незалежно від того, чи зацікавлений хто-небудь в її безпосередньому використанні. Мову потрібно вести не тільки про те, що інформація цінна в силу її невідомості, але і в тому, що у зв'язку з невідомістю іншим суб'єктам вона має особливе значення для її власника. Тобто, розмірковуючи про цінності закритої інформації, ми не можемо випускати з виду суб'єкта таємниці. Адже поза суб'єкта – таємниці не існує. Розмежування секретної інформації за критерієм її оборотоздатності має істотне значення для розуміння правової природи тих чи інших таємниць. Для суб'єкта таємниці важливі лише її невідомість і недоступність третім особам. З цього випливає, що методологічно точне визначення таємниці не може бути дано, виходячи тільки з поняття «інформація». Таємниця передбачає не просто інформацію, але її певний стан (тобто правовий режим). Отже, таємниця – це правовий режим інформації, що має первинний або похідний характер, встановлений на підставі законодавчого акту і який передбачає заборону або обмеження доступу, заборона на передачу третім особам без згоди поточного володаря інформації, заборона на поширення інформації за винятком випадків, встановлених законодавчим актом. Поняття таємниці стосовно відносин, що пов'язані з інформацією, розуміється як передбачений законодавством спеціальний правовий режим конфіденційної інформації, який характеризується порядком її використання, організацією доступу, колом осіб, зобов'язаних зберігати її, а також заходами юридичної відповідальності за порушення. Класифікація таємниць, що охороняються нормами кримінального законодавства, видається найбільш дискусійною [2] (лікарська таємниця ототожнена з медичною, хоча вони є різні за своєю правовою природою; позбавлений будь-якого змісту розгляд журналістської та редакційної таємниці як підвидів комерційної таємниці; незрозумілі підстави для віднесення службової таємниці до складу державних секретів [3]). Тож взагалі в комунікаційному просторі циркулює велика кількість таємниць: державна таємниця, комерційна таємниця, корпоративна таємниця

некомерційних спітовариств та громадських об'єднань, таємниця особистого життя, банківська таємниця, політична таємниця, військова таємниця, експертна таємниця, податкова таємниця, лікарська таємниця, таємниця усиновлення, таємниця зв'язку, нотаріальна таємниця, адвокатська таємниця, таємниця страхування, архівна таємниця, службова таємниця, професійна таємниця, аудиторська таємниця, інсайдерська таємниця, таємниця слідства і судочинства, таємниця винаходу, таємниця персональних даних, таємниця голосування, таємниця сповіді, сімейна таємниця та ін. З одного боку, усі вони охоплюються поняттям «конфіденційна інформація», тобто можуть бути розголошені тільки в порядку, встановленому нормативно-правовими актами. Разом із тим, з іншого – не всі таємниці захищаються нормами законодавства. Викликає інтерес один з поділов наявних таємниць на дві категорії: таємниці з режимом абсолютної охорони (державна таємниця, комерційна таємниця, таємниця приватного життя) і таємниці з режимом відносної охорони – прості (таємниці зі спеціальним статусом: а) професійна таємниця (адвокатська, банківська, лікарська, журналістська, нотаріальна, таємниця сповіді тощо), б) службова таємниця (таємниця наради суддів, податкова таємниця та ін.) і комплексні. Порівняно новою для національної юридичної науки є категорія «податкова таємниця». Утім з доктринальної точки зору дана сукупність норм не представляє чогось особливого – це так звана «вторинна» правова система обмеження в доступі до інформації, призначена для захисту відомостей, що належать іншим суб'єктам, в даному випадку – платникам податків. На відміну від «первинних» систем, таких як державна або комерційна таємниці, в рамках яких віднесення відомостей до таємниці і обмеження в доступі до них здійснюється хоча і на основі законодавчих критеріїв, але в кінцевому підсумку з волі уповноваженого суб'єкта, «вторинні» системи слід розглядати в якості імперативного обов'язку суб'єкта-споживача інформації, що виникає в силу виконання ним певних службових або професійних функцій. До таких систем, зокрема, відносяться банківська, медична, журналістська таємниці, таємниця страхування і ряд інших систем обмеження в доступі до інформації. Аудиторську таємницю слід оцінити як різновид комерційної та професійної таємниці. У різновидах конфіденційної інформації (аудиторська, службова і податкова таємниці) аудиторська і податкова таємниці схожі за обсягом змісту об'єктів.

Ю.В. Носік розроблено класифікацію правових таємниць, що заснована на їх поділі за критеріями: наступності (початкові і похідні таємниці); сфери дії (професійні та інші похідні таємниці); способу формування предмета таємниці (професійно-довірені та інші професійні таємниці) [4].

Таким чином, таємниці є правовими режимами. Характерними є наступні ознаки таємниці: 1) таємниця являє собою інформацію про що-небудь; 2) інформація повинна бути довірена або відома певного вузького кола осіб; 3) дана інформація відома або довірена певним суб'єктам при здійсненні ними доручень, пов'язаних з їхньою службовою чи професійною діяльністю; 4) дана інформація не може бути розголошена; 5) розголошення інформації (відомостей) може спричинити настання негативних наслідків (матеріальний і моральний збиток); 6) збереження інформації, що довірена обмеженому колу осіб в силу здійснення ними службової або професійної діяльності, є їх правовим обов'язком;

7) юридична відповідальність встановлена законодавством за розголошення цієї інформації. З метою створення однорідності підходу до класифікації таємниць пропонуємо усі їх види умовно розділити на три групи: 1) об'єктивна таємниця (державні секрети та прирівняні до них відомості вишого загальносоціального значення = інформаційна безпека держави і суспільства); 2) суб'єктивна таємниця (персональні дані, певна особистісна інформація, рішення про закриття або обмеження загального доступу до якої приймає володілець = інформаційна безпека особистості); 3) варіативна таємниця (професійно-корпоративна інформація, регулювання циркуляції якої відбувається не тільки на правовому рівні, але й на етичному, доступ до інформації такого роду відбувається диференційовано, тобто межі поширення неоднакові при різних умовах = інформаційна безпека організації). При цьому кожна група таємниць у свою чергу включає певну (досить велику) кількість підгруп інформації з обмеженим доступом.

Нечіткість законодавчих визначень більшості таємниць призволить до того, що одні й ті ж за змістом відомості для різних суб'єктів можуть складати різні види таємниць. Створення правової бази інститутів таємниць в Україні знаходиться лише на стадії становлення, що безумовно ускладнює практичну діяльність із захисту інформації. У законі повинен надаватися вичерпний перелік таємниць усіх видів, а також обмежений перелік відомостей, які чітко заборонено відносити до таємниць при будь-яких умовах.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ємельянов С. Стан та розвиток правового інституту професійної таємниці в Україні / С. Ємельянов // Право і безпека. – 2011. – № 5. – С. 52-57.
2. Вислоцька Т.Ю. Класифікація таємниць, що охороняються нормами кримінального права / Т.Ю. Вислоцька // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2016. – № 6. – Том 2. – С. 116-120.
3. Резнікова Г.І. Криміналістична характеристика злочинів щодо розголошення професійних таємниць: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Г.І. Резнікова; Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса. – Харків, 2015. – 264 с.
4. Носік Ю.В. Права на комерційну таємницю в Україні (цивільно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.03 / Ю.В. Носік. – К., 2006. – 18 с.

